

Handläggare
Marjo Tuomi
Telefon: 08-50836259**Till**
Äldrenämnden
Den 21 november 2023

Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2024-2029

Svar på remiss från kommunstyrelsen KS2023/791

Förvaltningens förslag till beslut

Äldrenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har remitterat Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2024-2029 till äldrenämnden för yttrande. Kommunstyrelsen har reviderat programmet i samarbete med stadens förvaltningar, bolag och funktionshindersorganisationer. Programmet handlar om stadens ansvar att identifiera, förebygga och undanröja de hinder som personer med funktionsnedsättning kan stöta på, samt motverka diskriminering. Staden behöver säkerställa att alla dess verksamheter beaktar funktionshindersperspektivet och arbetar för alla människors lika möjligheter att delta i samhällslivet. De revideringar som har gjorts handlar bland annat om uppdaterade definitioner, att tydligare lyfta in olika perspektiv, exempelvis gruppen äldre, och att tydligare styra hur programmet ska verkställas och följas upp. Det finns nio särskilda fokusområden som nämnder och bolagsstyrelser ska beakta utifrån sitt uppdrag: Utbildning, arbete och försörjning, stadens inne- och utemiljöer samt krissäkerhet, fungerande bostäder, kommunikation och information, hälsa, individuellt stöd, kultur och fritid samt demokrati. Bostäder är ett nytt fokusområde efter revidering och äldreperspektivet nämns särskilt i fem fokusområden.

Förvaltningen anser att revideringen är bra. Programmet utgår från en tydlig definition om funktionsnedsättning vilket underlättar att identifiera den heterogena målgruppen. Det är positivt att revideringen har gjorts i samråd med stadens förvaltningar, bolag

och funktionshindersråd samt att äldreperspektivet och bostäder har uppmärksamrats. För att uppnå programmets intentioner är det positivt att det beskrivs tydligt hur programmet ska verkställas och följas upp.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har remitterat Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2024-2029 till äldrenämnden för yttrande senast den 12 december 2023. Bland de övriga remissinstanserna finns samtliga stadsdelsnämnder, de flesta facknämnder, stadens funktionshindersråd och åtta fristående intresseorganisationer inom varierande funktionsnedsättningar, såsom syn- och hörselskada, psykisk ohälsa, neuropsykiatriska diagnoser och rörelsehinder.

Ärendet

För att kunna bedriva systematisk och effektiv funktionshinderspolitik har Stockholms stad ett styrdokument, Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2018-2023. Programmet bygger på FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, barnkonventionen, Europakonventionen och andra internationella konventioner samt svensk lagstiftning och funktionshinderspolitik. Programmet är rättighetsbaserat och utgår ifrån att alla ska ha lika rätt till stadens skydd, stöd och service samt ges möjlighet att delta i alla delar av samhällslivet.

Som budgetuppdrag för 2023 har kommunstyrelsen reviderat det nu gällande programmet. Arbetet har bedrivits i samarbete med stadens förvaltningar, bolag och funktionshindersorganisationer. Deras utvärdering visade att det aktuella programmets struktur och innehåll har fungerat väl men att det behövdes en tydligare styrning med förankring, implementering och uppföljning. Det efterfrågades även mer utbildning i de berörda frågorna. De förtydliganden som behövdes i övrigt handlade exempelvis om att anpassa vissa begrepp efter nationell funktionshinderspolitik samt att särskilt lyfta vissa områden, såsom barnperspektivet, Agenda 2030, gruppen äldre, gruppen med bara insatser enligt socialtjänstlagen, gruppen med psykiska funktionsnedsättningar, den särskilda utsattheten för våld och diskriminering samt ett hälsoperspektiv.

Funktionshindersperspektivet

Programmet handlar om stadens ansvar att identifiera, förebygga och undanröja de hinder som personer med funktionsnedsättning

kan stöta på, samt motverka diskriminering. Människors olikheter och olika förutsättningar gör att staden ska prioritera universella lösningar som fungerar för alla. Staden behöver säkerställa att alla dess verksamheter beaktar funktionshindersperspektivet och arbetar för alla människors lika möjligheter att delta i samhällslivet oavsett funktionsnedsättning.

Funktionshindersperspektivet innehåller fyra principer som stadens arbete ska utgå ifrån:

- Skapa lösningar med universell utformning. Det innebär att produkter, miljöer, program och tjänster utformas redan från början så att de kan användas av alla, utan behov av särskilda anpassningar efteråt. Det handlar såväl om den byggda miljön och allmänna platser som exempelvis om stadens digitala system, informationstjänster och bemötande.
- Åtgärda befintliga brister i tillgängligheten. Genom att analysera tillgängligheten i stadens befintliga verksamheter, tjänster, miljöer och system ska förbättringsåtgärder planeras och vidtas vid behov.
- Använda individuella lösningar och stöd. Som komplement till generella lösningar behöver även individuella anpassningar och lösningar, såsom färdtjänst, olika hjälpmedel, bostadsanpassning, kommunikationsstöd och stöd i arbetet erbjudas vid behov. Beslut av stöd ska präglas av självbestämmande, rättssäkerhet och delaktighet samt jämställdhet mellan könen.
- Förebygga och motverka diskriminering. Det handlar om att förhindra att personer med funktionsnedsättning behandlas sämre, missgynnas och nekas samma rättigheter och möjligheter som alla andra. Den som är ansvarig för en verksamhet är skyldig att vidta skäligen åtgärder för att verksamheten ska vara tillgänglig för alla.

I programmet används begreppet ”funktionsnedsättning” enligt Socialstyrelsens rekommendation och definition. Det handlar om en nedsättning av fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga som kan uppstå till följd av sjukdom eller annat tillstånd eller till följd av en medfödd eller förvärvad skada. Sådana sjukdomar, tillstånd eller skador kan vara bestående eller övergående. En funktionsnedsättning kan vara både synlig och dold för omgivningen. Orsaker till funktionsnedsättning är bland annat nedsatt rörelseförmåga, nedsatt syn eller hörsel, dövblindhet, dövhet, nedsatt röst- och talfunktion, nedsatt kognitiv förmåga, besvär i andningsorgan, allergier och överkänslighet samt psykisk ohälsa.

relation till omgivningen, såsom svårigheter att klara sig själv i det dagliga livet eller bristande möjlighet att delta i samhällslivet.

Nio fokusområden för arbetet

I programmet lyfts nio fokusområden som respektive nämnd och bolagsstyrelse behöver särskilt beakta utifrån sitt uppdrag. Rätten till fungerande bostad har tillkommit i samband med revideringen. Programmet omfattar alla personer med funktionsnedsättning: barn, unga, vuxna och äldre. Gruppen äldre nämns särskilt inom fokusområden tre till åtta och äldrenämnden berörs av alla fokusområden förutom den första.

1. Rätten till utbildning och att få det stöd som behövs för att nå kunskapsmålen
2. Rätten till arbete och försörjning
3. Rätten att kunna använda Stockholms inne- och utemiljö och garanteras säkerhet i kris
4. Rätten att ha en fungerande bostad
5. Rätten till information och kommunikation samt att få tillgång till ny teknik
6. Rätten till bästa möjliga hälsa
7. Rätten till individuellt stöd
8. Rätten till kultur och fritid
9. Rätten att delta i demokratin

Genomförande och uppföljning av programmet

Nämnder och bolagsstyrelser ansvarar för att de inom ramen för sin ordinarie planering och uppföljning ska förverkliga programmet. Arbetet förutsätter samverkan med organisationer som företräder personer med funktionsnedsättning och andra berörda aktörer. Kommunstyrelsen ansvarar för utbildningsinsatser för ledning och nyckelpersoner inom nämnder och bolagsstyrelser som i sin tur ansvarar för att det finns tillräckliga kunskaper inom respektive organisation. Samråd och dialoger med funktionshindersråden och andra organisationer som företräder målgruppen kan vara ett bra sätt att skaffa kunskap.

Vid sidan av att utveckla tillgängligheten i sina egna verksamheter behöver stadens nämnder och bolagsstyrelser även använda sin makt vid upphandling och bidragsgivning och ställa krav på tillgänglighet och universell utformning.

I samband med revideringen av programmet ska även det tidigare stödmaterialet revideras och döpas till tillämpningsanvisningar. Kommunstyrelsen ansvarar för att ta fram tillämpningsanvisningar och förslag till indikatorer och aktiviteter samt instruktioner hur dessa kopplas till stadens system för integrerad ledning och styrning (ILS). Detta för att programmet ska leda till en reell utveckling i

stadens alla verksamheter. Berörda nämnder och bolagsstyrelser ansvarar för att ta fram och följa upp nämnd- och styrelsemål samt indikatorer och aktiviteter i samråd med sina respektive funktionshindersråd. Genom att registrera indikatorer och aktiviteter i ILS-webben säkerställs en uppföljning av insatserna och programmet samt i förlängningen jämlika villkor för personer med funktionsnedsättning.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för stadsövergripande äldreomsorgsfrågor. Samverkan med de fackliga organisationerna har skett i förvaltningsgruppen den 15 november 2023. Kommunstyrelsens pensionärsråd har tagit del av ärendet den 14 november 2023 och socialnämndens, äldrenämndens och överförmyndarnämndens gemensamma råd för funktionshinderfrågor den 16 november 2023.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen tycker att revideringen är bra. Programmet beskriver tydligt vad som är en funktionsnedsättning och de varierande orsakerna till det vilket gör det lättare att identifiera den heterogena målgruppen.

Det är positivt att revideringen har gjorts i samråd för att skapa en helhetsbild av området och för att säkerställa en bred förankring.

Förvaltningen finner det särskilt positivt att flera områden, bland annat bostäder och äldreperspektivet har uppmärksammats i enlighet med stadens handlingsplan för äldrevänlig stad.

Förvaltningen bedömer att programmet beskriver tydligt hur arbetet ska verkställas och följas upp vilket är en förutsättning för att uppnå intentionerna.

Patric Rylander
Äldredirektör
Äldreförvaltningen

Linda Hamnes
Avdelningschef
Äldreförvaltningen

Bilagor

1. Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2024-2029
2. KS 2023/791, Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2024-2029